

dr hab. Agata Igras

Warszawa, 31.01.2022

Wydział Instrumentalny

Katedra Instrumentów Dętych

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Pani mgr Joanny Kowalczyk,

zatytułowanej

Carl Loewe – uniwersalność twórczości.

Transkrypcje fletowe wybranych dzieł instrumentalnych

Zlecniodawca recenzji:

Rada Dyscypliny Sztuki Muzyczne Akademii Sztuki w Szczecinie. Zlecenie podjęte na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2020 poz. 85) art. 190 ust.2.

Do nadesłanego zlecenia została dołączona następująca dokumentacja:

- rozprawa doktorska w wersji elektronicznej
- Dzieło artystyczne zarejestrowane na płycie DVD

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska pani mgr Joanny Kowalczyk pt. **“Carl Loewe – uniwersalność twórczości. Transkrypcje fletowe wybranych dzieł instrumentalnych”**, przygotowywana pod opieką prof. dr hab. Antoniego Wierzbńskiego oraz dr hab. Tomacza Szczęsnego, składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym (płyta DVD) oraz jego opisu w formie książkowej, stanowiących łącznie rozprawę pod wspomnianym tytułem, zgodnie z Ustawą z dnia 20 lipca 2018 roku poz. 1668, art. 190 pkt 2,3.

DZIEŁO ARTYSTYCZNE

Dziełem artystycznym pani mgr Joanny Kowalczyk jest recital na żywo z dnia 8.12.2021 roku, zarejestrowany na płycie DVD, który odbył się Sali Kameralnej Filharmonii im. Mieczysława Karłowicza w Szczecinie.

W programie recitalu znalazły się następujące kompozycje

1. Carl Loewe – *Obrazy szkockie op. 112* na flet i fortepian
2. Carl Loewe – *Duo Espagnôla* na flet i fortepian
3. Carl Loewe - *Grand Trio g-moll op. 12* na flet, wiolonczelę i fortepian

Wykonawcami recitalu byli: Joanna Kowalczyk – flet, Tomasz Szczęsny – wiolonczela oraz Rafał Kowalczyk - fortepian

Dzieło artystyczne otwiera kompozycja **Carla Loewe - Obrazy Szkockie op.112**, utwór oryginalnie napisany na klarnet lub wiolonczelę z towarzyszeniem fortepianu, składający się z trzech kontrastujących części. Doktorantka doskonale oddaje zamysł kompozytora, prezentując szeroki wachlarz kolorystyki brzmienia w pełnym spektrum dynamiki, przy zróżnicowanej emocjonalności poszczególnych części. Flecistka swobodnie porusza się po całej skali instrumentu, niezależnie od zastosowanych środków wyrazu. Uwagę zwracają przepiękne wykończenia śpiewnych fraz w dynamice pianissimo w pierwszym obrazie, gdzie artystka utrzymuje zarówno intonację, jak i piękną jakość dźwięku, a także świadomie używa wibracji by podkreślić wyrazowość melodyki. Kolejna część stawia przed flecistą wymagania oddechowe i intonacyjne, którym Doktorantka sprostała bez najmniejszego problemu, prezentując znakomite opanowanie warsztatu wykonawczego. Ostatnia część to marszowe nawiązanie do szkockiej muzyki ludowej, gdzie charakter podkreślają wirtuozowskie tryle, a przeniesione w transkrypcji z fortepianu do głosu fletu figuracje szesnastkowe czynią partię solową bardziej wirtuozowską niż oryginalna. Całe dzieło charakteryzuje przepiękna melodyka i przeplatające się partie instrumentalne, dające ogromną satysfakcję kameralnego grania, co słychać również w prezentowanym przez Doktorantkę i towarzyszącego jej pianistę wykonaniu.

Duo Espagnôla na flet i fortepian to dzieło oryginalnie napisane na altówkę z fortepianem, gdzie trudno doszukać się elementów muzyki hiszpańskiej, bez trudu natomiast zauważyć można wpływ twórczości Ludwiga van Beethovena. Utworu słucha się tak, jakby był oryginalnie napisany na flet, co świadczy o doskonale przemyślanej transkrypcji, eksponującej walory instrumentu od ruchliwości wirtuozowskich fragmentów po liryzm i ekspresję śpiewnych fraz. Flecistka bardzo świadomie kreuje kolorystykę i emocjonalność brzmienia przy użyciu zróżnicowanej wibracji i intensywności strumienia powietrza. Doktorantka wraz z towarzyszącym pianistą prowadzą niezwykle spójną i logiczną narrację, pełną ekspresji i zróżnicowania nastroju, co podkreśla ilość rodzajów użytej artykulacji oraz rozpiętość dynamiczna prezentowanego materiału muzycznego.

Grand Trio op.12 na flet, wiolonczelę i fortepian to utwór oryginalnie napisany na skład ze skrzypcami zamiast fletu, doceniony już za życia kompozytora przez samego Roberta Schumanna, jednak zapomniany na długie lata. Dzieło pełne już romantycznej ekspresji mimo bardzo klasycznego zapisu, bogate w zawile technicznie miejsca i ogromną rozpiętość dynamiczną stawia przed flecistą wyzwania związane przede wszystkim z unifikacją artykulacji, czy wibracji z wiolonczelą, ale również ze znalezieniem brzmienia, które pozwoli dialogować z pozostałymi instrumentami bez utraty nośności. Moim zdaniem Doktorantka doskonale dostosowała oryginalną partię do możliwości fletu, co w połączeniu z wyrazistymi osobowościami wszystkich wykonawców pozwoliło stworzyć przekonującą interpretację dzieła w nowej odsłonie instrumentalnej. Wieńcząca dzieło artystyczne kompozycja to prezentacja pełni możliwości ekspresyjnych i technicznych wszystkich artystów. W grze Doktorantki słyszalna jest dojrzałość i pełna świadomość każdego wykreowanego brzmienia, pod względem kolorystyki dźwięku, dynamiki, ataku, wibracji, które wspierają prowadzoną narrację. Zwraca uwagę spójność ekspresyjności w kreacji artystycznej całego zespołu, mimo niezależności prowadzonych partii.

OPIS DZIEŁA ARTYSTYCZNEGO

Praca pisemna, w języku polskim składająca się z wprowadzenia, dwóch rozdziałów, zakończenia oraz bibliografii.

WPROWADZENIE

We wprowadzeniu autorka przybliża powiązania Carla Loewe ze Szczecinem, określa idee i założenia pracy badawczej oraz charakteryzuje poszczególne rozdziały.

ROZDZIAŁ I – Johann Carl Gottfried Loewe

1.1. Zarys biograficzny

1.2. Twórczość

W tym rozdziale Doktorantka opisuje sylwetkę kompozytora, jego życiorys oraz dorobek artystyczny, ze szczególnym uwzględnieniem liryki wokalne, a także jego wpływ na rozwój życia kulturalnego regionu pomorza zachodniego.

ROZDZIAŁ II – Wybrane utwory Carla Loewego w opracowaniu na flet

2.1. Transkrypcja i aranżacja muzyczna

2.2. *Schottische Bilder op. 112*

2.3. *Duo Espagnôla*

2.4. *Grand Trio g-moll op.12*

2.4.1. Część I *Allegro*

2.4.2. Część II *Allegro molto agitato*

2.4.3. Część III *Larghetto*

2.4.4. Część IV *Finale. Allegro assai vivace*

W drugim rozdziale Autorka rozpoczyna od próby usystematyzowania terminologii i rozgraniczenia definicji transkrypcji, aranżacji oraz opracowania muzycznego, słusznie konkludując, że dostępne źródła nie dają odpowiedzi na pytanie o ich rozgraniczenie. Następnie poddaje dogłębnej analizie kompozycje będące treścią dzieła artystycznego pod względem historii ich powstania, inspiracji twórczej, budowy formalnej oraz trudności wykonawczych wynikających z przeprowadzonych modyfikacji. Doktorantka szczegółowo omawia każdy z nagranych utworów, przeprowadzając przez wszelkie dokonane zmiany i ingerencje w tekst muzyczny, wspierające jak najwierniejsze zachowanie zamierzeń kompozytora przy uwzględnieniu możliwości wykonawczych fletu.

ZAKOŃCZENIE

W zakończeniu Autorka dowodzi, że flet ze względu na swoje podobieństwo do ludzkiego głosu wydaje się być idealnym nośnikiem idei analizowanego kompozytora, którego kunszt balladowo-pieśniowy słychać w dziełach instrumentalnych. Doktorantka podkreśla również wartość opisywanych utworów nie tylko pod względem artystycznym, ale również dydaktycznym.

KONKLUZJA OPINII

Po wysłuchaniu i obejrzeniu utrwalonego na płycie recitalu stwierdzam, że pani mgr Joanna Kowalczyk to dojrzała i świadoma Artystka, a zarazem Badaczka o wielkim potencjale. Zaprezentowała znakomite opanowanie instrumentu pod względem technicznym, wykazując się niezwykle sprawnością palcówą, zróżnicowanym barwowo dźwiękiem o szerokim spektrum dynamicznym, różnorodną artykulacją, ekspresyjną i świadomie wykorzystywaną wibracją, a przy tym nienaganną intonacją.

Kreacja artystyczna poszczególnych utworów jest przemyślana, spójna, a prowadzenie narracji muzycznej świadome, dojrzałe i pełne ekspresji.

Opis dzieła artystycznego został profesjonalnie opracowany pod kątem merytorycznym z wykorzystaniem wielu, różnorodnych, dobrze dobranych źródeł. Bezcenny pozostaje wkład własny Autorki, której ogromna wiedza, świadomość stylu oraz możliwości instrumentu pozwoliły skutecznie i bardzo efektownie zredagować oryginalne wersje utworów, dzięki czemu literatura fletowa zyskuje trzy wartościowe pozycje, które mam nadzieję jak najszybciej ukażą się w druku.

Stwierdzam, że doktorantka wykazała się właściwą wiedzą teoretyczną oraz umiejętnościami do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej.

Rekomenduję szanownej Komisji pracę doktorską mgr Joanny Kowalczyk, złożoną z dzieła artystycznego i jego opisu jako autorską, pionierską, niezwykle wartościową pod względem merytorycznym i mającą istotny wpływ na rozwój polskiej literatury fletowej, a także w konsekwencji kultury polskiej, do otrzymania stopnia naukowego doktora w dziedzinie Sztuk Muzycznych, w zgodzie z art. 187 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 10.07.2018 r.

Pracę doktorską pani mgr Joanny Kowalczyk przyjmuję bez zastrzeżeń.

dr hab. Agata Igras